

Tenon kalatalousalue
Äimäjoentie 2
99980 Utsjoki

ASiantuntijalausunto
10.5.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Asia: HE 56/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistöissä

Viite: Lausuntopyyntö 27.4.2022

Lausuntona esitämme:

Tenon kalatalousalueen mielestä lohikantojen elpyminen on tärkeä asia, kuitenkin siihen liittyvät rajoitukset täytyisi olla oikeasuhtaisia ja ne täytyisi kohdentua ensisijaisesti niihin kalastajaryhmiin, joilla ei ole saamelaisten Suomen perustuslain 17 § 3 momentin ja Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaista suojattua oikeutta kalastukseen tai perustuslain 15 § 1 momentin mukaista suojattua omistusoikeutta kalastukseen. **Ylivoimaisesti suurimmalla osalla Tenon kalastusoikeuden haltijoilla on perustuslain 15 § 1 momentin suoja, sekä myös perustuslain 17 § 3 momentin suoja. Nämä perustuslain suojaamat oikeudet perustuvat vähintään kolmenlaisiin oikeuksiin: 1) paikallisten saamelaisten saamelaiskulttuurin harjoittamisen suojaan, 2) vesialueen omistukseen liittyvään kalastusoikeuteen, sekä 3) saamelaisten tiloille vahvistettuihin erityisperusteisiin kalastusoikeuksiin. Eli kyseisten kalastusoikeuden haltijoilla on vähintään kaksinkertainen perustuslain suoja, mutta tämä ei ole mitenkään otettu huomioon Suomen ja Norjan välisissä artiklan 7 ja artiklan 6 neuvotteluissa, eikä Suomen ja Norjan välisissä Tenon sääntöneuvotteluissa, eikä edes nyt kyseessä olevassa lakiehdotuksessa. Tenon kalatalousalue katsoo, että näitä, joilla on vähintään kaksinkertainen perustuslain suoja, ei kohdella tasapuolisesti eikä oikeudenmukaisesti.**

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tenojoen vesistön monimuotoinen kalastus on elinehto Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymiselle ja kehitymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyisivät. Lohen kalastuksen kieltämisellä kahtena peräkkäisenä vuotena jokisaamelaisen kalastuskulttuurin säilyminen ei ole turvattu. Perinnekalastajia on Tenolla todella vähän ja heidän keski-ikänsä on hyvin korkea. Riski on todellinen, että vuonna 2023 ei ole enää henkilöitä, jotka siirtäisivät kalastuskulttuuria ja perinnekalastustaitoja nuoremmille sukupolville. Tenon kalatalousalue on tästä hyvin huolissaan. Vapakalastus kuuluu myös perinteisiin kalastustapoihin samalla tavalla kuin kulkutus-, pato- ja verkkokalastus. Viehekalastusta on Tenolla harjoitettu vuosisatojen ajan, ellei jo vuosisatuhansien ajan. Käsitys siitä, että englantilaiset lordit olisivat 1800 luvulla tuoneet Tenolle kyseisen kalastusmuodon on virheellinen. Lordit toivat Tenolle

perhokalastuksen, mutta eivät viehekalastusta, koska Tenolla harjoitettiin viehekalastusta (bolotbivdu/uctin) jo paljon ennen ensimmäisten englantilaisten tuloa Tenojoelle.

Erikseen on huomattava, että saamelaiskulttuurin harjoittamisen suojan piiriin kuuluvat myös perinteisten elinkeinojen nykyaikaiset harjoittamismuodot. Tämän on vahvistanut muun muassa YK:n ihmisoikeuskomitea.

Suomen ja Norjan välisten 6 artiklan neuvotteluissa, Tenon kalatalousalue ja TF (Norjan paikallinen kalastushallinto) esittivät mallin, **jolla on paikallisyhteisön hyväksyntä**. Yhteisessä esityksessä esitettiin vapa- ja patokalastusta 6 vuorokautta sekä lohiverkkokalastusta 3 vuorokautta, kolmen viikon aikana. Kalastusajat eivät vaarantaisi lohikantojen elpymistä, mutta olisivat turvanneet Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymisen sekä vaikuttaneen positiivisesti henkiseen- ja fyysiseen terveyteen ja jaksamiseen Utsjoella. Valitettavasti tämä esitys ei saanut tukea valtion edustajilta.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta Tenon kalatalousalue katsoo, että ehdotetun lohenkalastuskiellon tavoitteet Tenojoen lohikantojen suojelemiseksi ovat sinällään hyväksyttäviä ja tavoiteltavia. Ehdotettu lohenkalastuskielto ei kuitenkaan ole välttämätön tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Ehdotettu lohenkalastuskielto ei ole myöskään oikeasuhtainen saamelaisten perusoikeuksien rajoittamisen ja lohikantojen suojelun ja elpymisen kannalta. Tenojoen suomalais-norjalainen seuranta- ja tutkimusryhmä on viimeisimmässä Tenojoen lohikantojen tilaa koskevassa raportissaan päättänyt seuraavaan suositukseen: "we strongly advise keeping the salmon fisheries either closed or allow only very limited salmon fishing in 2022. This recommendation is based on biological considerations only." Seuranta- ja tutkimusryhmäkin on siis katsonut hyvin rajoitetun lohenkalastuksen mahdolliseksi Tenon lohikantojen nykytilanteessa.

Muuta huomioitavaa

Positiivisena kehityssuuntana näemme, että tulevana kesänä on ehdotuksen mukaan mahdollisuus kalastaa muita kalalajeja veneestä.

Utsjoella 9.5.2022

Toiminnanjohtaja

NIILO AIKIO